

LAURA BOKHOVEN

in gesprek met

NARO SNACKEY

over DEUCE

In april en mei 2018 had de Cargo-ruimte het aanzien van één grote diorama die het publiek een blik verschaft in de denkwereld van Naro Snackey (Bonn, 1980). In *DEUCE* onderzocht Snackey de kloof tussen de individuele beleving van Indische en andere nieuwe Nederlanders en de nationale mythe.¹ Met als voorzichtige conclusie dat de persoonlijke dimensie nog een té marginale rol in het officiële debat speelt. Snackey liet dit zien in een driedelige installatie bestaande uit 6 diorama's, een 'seriële sculptuur' en een monumentale muurschildering. In de aanloop naar en tijdens *DEUCE* heb ik Naro voorafgaand en tijdens het project geïnterviewd. Dit artikel heeft een tweeledige intentie: meer inzicht bieden in Snackey's werkwijze en het blootleggen van haar intrinsieke beweegredenen. Tot slot draagt dit interview bij aan Cargo's website als archief, een plek waar de projecten doorleven in een continu proces.

Over het werk van Naro Snackey

Voor Naro Snackey (Bonn, 1980) vormt haar eigen geschiedenis de rode draad in haar werk. Haar werk gaat over herinneringen en identiteitsvragen en komt meestal associatief en intuïtief tot stand. Haar werk is weliswaar reflectief, maar wil niet (ver)oordelen. Snackey is Indisch-Nederlands en in Duitsland geboren, maar in Kerkrade getogen en in Den Bosch opgeleid. Hier ging ze naar AKV St. Joost om haar weg te vervolgen naar de Rijksakademie in Amsterdam. Sindsdien heeft ze deelgenomen aan verschillende tentoonstellingen waaronder *Rethinking HOME* (2016) in Nieuw Dakota. Terwijl Snackey haar solo in Cargo voorbereidde, was zij begin 2018 *artist in residence* in het Pompgemaal in Den Helder. Momenteel (01.08 - 31.12.2018) is zij resident in Atelier Holzboer in Parijs. Snackey woont en werkt in Amsterdam.

Zie registratie *DEUCE* door Paulien Oltheten
ism Naro Snackey:

https://vimeo.com/271345224*

Kun je iets meer vertellen over de onderlinge samenhang tussen de drie onderdelen van DEUCE?

In mijn onderzoek naar bi-culturele identiteit spelen zowel animistische tradities (de fotografische sculptuur), representatie van de koloniën (de diorama's) als de kunstgeschiedenis (de muurschildering) een belangrijke rol. De uitwerking van de drie onderdelen kenmerkt zich door een rauwe esthetiek, iets wat ook de inhoud sterk beïnvloedt. Ik vind het mooi als werk als een soort kaartenhuis in elkaar steekt, zodat alles nog duidelijk in proces is, gedachten hierover tijdelijk zijn en constant in beweging blijven.

In de diorama's heb je persoonlijke verhalen gevisualiseerd tegen de achtergrond van de nationale mythe. Wiens verhalen zijn dat?

Ik spreek liever van een sfeer dan van verhalen. Voor mij zit die sfeer veelal in de beleving van mensen met een bi-culturele achtergrond, in dit geval van Indische Nederlanders. Je kunt deze beelden dus meer zien als een soort schimmenwereld. Er zitten wel een aantal herkenbare elementen in: boomtakken, vooroudervererings-objecten, hier en daar een portret, het ene meer figuratief dan het andere. De hoopjes as is een verwijzing naar het dematerialiseren en er is ook nog een gebouw dat terugverwijst naar een hele specifieke gebeurtenis uit een boek over Indonesië. Het is niet mijn bedoeling om ergens concreet een verhaal uit op te laten maken.

Over het publieke programma

In de periode dat *DEUCE* van Snackey te zien was, werd er zoals gebruikelijk in Cargo een publiek programma georganiseerd. Het programma was gelaagd met eerst een externe blik van Basje Boer in haar live-column en daarop volgend een verdiepend kunstenaarsgesprek met Snackey, Tiong Ang, curator Christine van den Bergh. Moderator was Bert Steevensz. Het gesprek ging met

name over de invloed van (culturele) identiteit op de praktijk van de kunstenaar/curator. Het project werd afgesloten met een optreden van Gamelan-duo Sinta Wullur en Inez Liem.

Nota Bene: Zowel de column als het verslag van het kunstenaarsgesprek zijn op deze website onder *DEUCE* terug te vinden.

Eigenlijk reik je in je DEUCE losse elementen aan. Als we hier met meer mensen zouden zitten, kan dan iedereen met dezelfde elementen een ander verhaal maken?

Er zit wel een bepaalde sfeer in, die heel specifiek is. Neem bijvoorbeeld de live column van Basje Boer. Ik was er compleet door verrast, omdat zij de tekst heeft geschreven vanuit het idee, dat je zelf geen lichaam hebt en dat vond ik mooi, dit zit ook impliciet in mijn werkwijze. De diorama's gaan toch over een bestaande wereld, maar ook over iets wat niet duidelijk aanwezig is. Dat kan met verhalen uit het verleden, herinneringen, maar ook met betrekking tot de toekomst.

Tijdens het kunstenaarsgesprek kwam de zwijgcultuur onder Indische Nederlanders aan de orde.

Ik ben niet zo'n fan van het woord "zwijgcultuur". Je hebt ook nog je persoonlijkheid en opvoeding, die een rol spelen. Het is niet zozeer de zwijgcultuur dan wel het sussen en maar weer doorgaan. Het heeft te maken met een bepaalde overlevingsmodus dus met zelfbescherming vermoed ik.

Praat je het met je familie over je werk?

Ja, dat heb ik jarenlang gedaan. Tot 2010 gebruikte ik ook veel familiealbums. Ik maakte ooit een tentoonstelling met een familiealbum van andere Indische Nederlanders. Toen mijn familie kwam kijken, zeiden ze meteen: "Dat zijn wij niet hé?" maar ook "Oh, dat is net oom Ronnie, maar het is 'm niet?" Zonder mijn

eigen archief te gebruiken, zorgde dit toch voor herkenning.

Maar het is geen opening voor een gesprek over het verleden?

Nee, het verleden is in het verleden. Van ooms en tantes hoor ik af en toe een verhaal van vroeger en over dingen die toen zijn gebeurd. We zien elkaar niet zo vaak, maar als dat wel het geval is, hebben we het niet zo snel over wat zij zich wel of niet herinneren van gebeurtenissen in Nederlands-Indië.

Over de manier waarop Cargo werkt en heeft samengewerkt met Snackey

Cargo biedt een tamelijk unieke samenwerking tussen kunstenaar en curator; de projecten worden altijd in samenspraak ontwikkeld met het bestaande oeuvre van de kunstenaar als uitgangspunt. In het geval van Naro Snackey werd gewerkt aan DEUCE met behulp van literatuur, het bezoeken van tentoonstellingen, een reeks gesprekken en de interviews. Alfred Birney's *De Tolk van Java*, werd gelezen, waarin Snackey veel herkenbare emoties en gebeurtenissen zag met name in de onderhuidse, onbegrijpelijke reacties en emotionele beschrijvingen van de hoofdpersonen. Het boek diende uiteindelijk als een belangrijke bron van inspiratie.

Abraham de Swaan en David Rieff boden een theoretisch kader. De Swaan schrijft in de Groene Amsterdammer dat Nederland aan chronische vergeetachtigheid lijkt te lijden, wanneer het gaat over de Nederlandse kolonisatie van Indonesië. *In Praise of Forgetting* van Rieff staafde Snackey's ideeën over de nationale mythe. "Zijn boek bood haar goede aanknopingspunten voor hoe het begrip identiteit in onze huidige samenleving geïdentificeerd kan worden."

Daarnaast werden aardig wat tentoonstellingen bezocht waar onder de Europalia in Brussel. Dit jaar stond Indonesië er centraal. Die in

Bozar sloot goed aan bij Naro's project. Met haar installatie wilde zij naast het dubbele-zijn in identiteit ook aandacht vestigen op de discrepantie tussen enerzijds het bijgeloof, die sterk verweven is met de Indonesische cultuur en anderzijds het meer rationele denken uit de Nederlandse cultuur: nuchter en praktisch. De middag in Brussel was voor Naro een inspiratiebron en voor het Cargo-team een kans bij uitstek om Naro's achtergrond en visie beter te begrijpen.

Hoe kijk jij terug op de start van het project en de samenwerking met Cargo?

Ik dacht dat ik niet in opdracht zou kunnen werken, maar ik was wel heel nieuwsgierig. Ik was benieuwd hoe dat zou zijn, het leek me een uitdaging om geprikkeld te worden.

Kun je de titel van je installatie nader toelichten?

De titel *Deuce* verwijst naar een tijdelijke gelijkheid van een groep en een individuele identiteit. Voor mij zijn het factoren die constant in beweging zijn. De titel suggereert dat het mogelijk is om deze factoren tegen elkaar te plaatsen, net als in het tennisspel, om ze op gelijk niveau te plaatsen om de tijd te kunnen bevriezen en zo te zien wat ze zijn.

Over de intentie en de receptie

In ons eerste interview zei je "Ik heb bewondering voor activistische kunstenaars, maar het is niet iets voor mij." Ziet het publiek het dan verkeerd, als zij jouw werk als kritisch bestempelen?

Je kunt naar mijn idee een kunstwerk niet zo gauw 'fout' interpreteren, iedereen heeft zijn eigen blik en achtergrond waarmee hij naar iets kijkt, dus daar horen eigen ideeën bij. Werk is als het getoond wordt 'vogelvrij' en dat vind ik ook het mooie van kunst. Mijn werkwijze heeft doorgaans een associatief verloop en het resultaat daardoor vaak een magische mix. Voor *DEUCE* was op een

gegeven moment de tijd op, want als ik er nog een jaar langer aan had gewerkt, was ik waarschijnlijk ergens anders uitgekomen, nog een stap verder gegaan. Belangrijk voor mij met *DEUCE* was pogen om aan te tonen dat die nationale mythe wel degelijk bestaat. Het is nogal wat, dat je deze mythe als immigrant deze mythe moet adopteren. Naar mijn idee is individuele identiteit meer gelaagd dan een groepsidentiteit, die altijd door anderen is samengesteld. Als individu voeg je dagelijks iets aan die identiteit toe, beweegt deze mee in de tijd. Ik laat op mijn manier zien dat deze discrepantie tussen individuele voor met een bi-culturele achtergrond naar mijn idee bestaat. Of *DEUCE* kritisch is weet ik niet, het is in ieder geval een proces dat ik een beetje zichtbaar heb willen maken.

Hoe zie je dit project in lijn met eerder werk?

Natuurlijk is er een overlap tussen *DEUCE* en vorig werk. Ik kan goed benoemen wat ik hiervoor heb gedaan en waar dit werk uit is voortgekomen. Het is duidelijk een tussenstap. Ik heb de schimmenwereld doorgezet, het niet-materiële en een soort van sfeer. Wat ik ook zie, is dat de fotografie geleidelijk uit mijn werk verdwijnt. Ik denk wel dat voor mensen, die redelijke bekend zijn met mijn werk, *DEUCE* wel een kantelpunt is. Voor mijzelf is het iets, waar ik onbewust jaren naartoe heb gewerkt; het is een mooie momentopname van waar ik nu sta met mijn werk.

Laura Bokhoven, juni 2018.

